

Financieringslasten op melkveebedrijven

Jakob Jager

Het merendeel van de agrarische bedrijven kan zich zonder vreemd vermogen niet optimaal ontwikkelen. De investeringen in vooral quotum, stallen en grond zijn zodanig hoog dat deze in veel gevallen niet uit eigen middelen gefinancierd kunnen worden. Het gemiddelde melkveebedrijf leende in 2008 een totaal bedrag van bijna 700.000 euro. Het grootste deel van dit bedrag (85%) is een langlopende lening. Ieder jaar wordt er per saldo circa 70.000 euro geleend om de investeringen van rond de 85.000 euro te financieren. De rest van de benodigde middelen komt vooral uit de besparingen en de vrijgekomen afschrijvingen.

Dit artikel beschrijft de invloed van rentelasten en andere bedrijfskenmerken op het inkomen en de kosten van de melkproductie. Hiervoor is een groep melkveebedrijven zes jaar lang gevolgd. Een enkel jaar geeft geen goed beeld van het effect van de rentelasten op het inkomen omdat beide variabelen van jaar tot jaar kunnen fluctueren. Ruim de helft van de zuivere melkveebedrijven in het Bedrijven-Informatienet van het LEI (BIN) kunnen zes jaar lang worden gevolgd, dit zijn 169 bedrijven. Een zuiver melkveebedrijf moet minimaal driekwart van de bedrijfsomvang (in nge) alleen uit melkkoeien halen. Ze zijn dus zuiverder dan een gespecialiseerd melkveebedrijf dat minstens tweederde van de bedrijfsomvang (in nge) uit melkvee en bijbehorend jongvee haalt.

Invloed rentekosten op totale betaalde kosten van de melk

De zeer zuivere melkveebedrijven zijn ingedeeld naar het aandeel van de rentelasten in de totale betaalde kosten (inclusief kosten van afschrijving). Gemiddeld is dit aandeel bijna 13%. In de groep met de laagste rentelasten bedragen deze ruim 3% van de totalekosten; in de groep met de hoogste rentelasten is dat bijna 22% (tabel 1).

Tabel 1	Kenmerken van bedrijven ingedeeld naar aandeel rentekosten in totaal betaalde kosten (gemiddeld 2002-2007)		
	aandeel rentekosten		Totaal
	< 6%	> 18%	
Aandeel bedrijven (%)	25	13	100
Aandeel rentekosten in totale kosten (%)	3,2	21,9	12,7
Aantal koeien	50	84	69
Inkomen uit bedrijf (euro/bedrijf)	45.678	60.431	56.354
Idem per gezin (euro)	45.678	57.160	49.164
Idem per uur onbetaalde arbeid (euro)	14,8	17,0	15,9
Investeringen per koe (euro)	814	1.538	1.238
Leeftijd oudste ondernemer	53	45	49
Per 100 kg melk (euro):			
Opbrengsten	42,1	42,1	42,4
Toegerekende kosten	11,1	11,5	11,8
Saldo	31,0	30,6	30,6
Betaalde kosten	30,1	33,1	32,1
w.v. rente	1,0	7,3	4,1
Investeringen	10,8	20,3	16,0

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Per 100 kg melk betalen bedrijven met een laag aandeel van de rentekosten uiteraard ook veel minder dan bedrijven met een hoog aandeel, 1 euro tegenover ruim 7 euro. Desondanks is het verschil in de totale betaalde kosten per 100 kg melk minder groot omdat de materiële en de algemene kosten per 100 kg melk lager zijn in de groep met de hoogste rentelasten. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door het verschil in omvang van de bedrijven. De melkveebedrijven in de groep met de hoogste rentelasten zijn met 84 koeien bijna 70% groter dan de andere groep (50 koeien).

Invloed rentekosten op inkomen uit het bedrijf

Het inkomen uit bedrijf is mede door het verschil in bedrijfsomvang ook hoger op melkveebedrijven met de hoogste rentelasten (+32%). Wordt het inkomen uitgedrukt per uur onbetaalde arbeid, dan halveert dit verschil (+15%). Bedrijven met een hoog inkomen uit bedrijf hebben ook hogere rentelasten, maar de relatie is niet sterk. De hoogte van het inkomen wordt meer bepaald door de hoogte van de investeringen, de leeftijd van de ondernemer en de omvang van het bedrijf, zo blijkt uit een regressieanalyse.

Samenhang met andere bedrijfskenmerken

De melkveebedrijven met de hoogste rentelasten zijn in de zes jaren dat deze zijn gevolgd ook het meest gegroeid, namelijk met 21%. Landelijk is dit met 12% (ofwel 2% per jaar) een stuk minder. De totale investeringen per koe (vooral in quotum en gebouwen) zijn in de groep met de hoogste financieringslasten bijna twee keer zo hoog. Worden de bedrijven echter ingedeeld naar de omvang van groei dan hebben de bedrijven met de sterkste groei (gemiddeld 42%) wel de hoogste rentelasten maar de totale betaalde kosten per 100 kg melk zijn desondanks lager dan landelijk. Het aandeel bedrijven dat een krimp laat zien is met ruim 30% relatief groot. Deze bedrijven betalen per 100 kg melk evenveel rente als het landelijk gemiddelde. De leeftijd van de oudste ondernemer op bedrijven met de hoogste rentelasten is beduidend lager (45 jaar) dan op bedrijven met de laagste rentelasten (53 jaar). Over het algemeen moeten bedrijven voor de financiering van de overname veel vreemd vermogen aantrekken. De (jonge) ondernemers op deze bedrijven (met een gemiddelde leeftijd van 37 jaar) maken ook de meeste uren. Ondernemers met de hoogste rentelasten werken per jaar gemiddeld 250 uren meer. Verder valt op dat bedrijven met lage rentelasten veel van de familie lenen en weinig leningen met kortlopende rente hebben. Dit is op de bedrijven met hoge rentelasten het tegenovergestelde: veel financiering met met kortlopende rente en weinig bij de familie. Met de huidige lage variabele rente is dit natuurlijk een groot voordeel maar mocht deze onverhoopt snel gaan stijgen, dan kan dit leiden tot fors hogere financieringslasten. In de onderzochte periode lag de kortlopende rente circa 1 tot 1,5 % onder de (middel) lange rente.

Conclusies

Bedrijven met relatief hoge rentelasten per 100 kg melk zijn groter, bevinden zich over het algemeen kort na de overname en hebben een hoger inkomen uit het bedrijf (ook per gezin en per uur) ondanks hogere betaalde kosten per 100 kg melk. Schaalvoordelen leiden hierbij tot inkomensvoordelen. Het hogere inkomen wordt deels gerealiseerd door een hogere arbeidsinzet van de ondernemers. Een relatief groot deel van de leningen heeft een kortlopende rente hetgeen risico's met zich brengt als deze gaat stijgen.